

Fornebulandet Vel
v/Frank Roland

Kun sendt per e-post

Bekkestua, 13.08.2026

Ansvarlig advokat: Hans Bjørn Rugset

Vår ref.: 1499

STEINKNUSEVERK PÅ FORNEBU - JURIDISK VURDERING

1 INNLEDNING OG HOVEDKONKLUSJON

1.1 Innledning

Bekkestua Advokatkontor AS v/undertegnede har fått i oppdrag å gjøre en foreløpig juridisk vurdering av situasjonen rundt steinknuseverket på Fornebu.

Foranledningen er at tiltakshaver for steinknuseverket, Viken Miljøpark AS («Vimas») har søkt om forlenget dispensasjon frem til ut 2028. Søknaden er datert 12. mai 2026, og skal behandles av Planutvalget i Bærum kommune i august 2026.

Fornebulandet Vel representerer over 3 000 husstander på Fornebu, og er dermed et sentralt og representativt talerør for beboerne i området. Medlemmene bor, arbeider og oppholder seg daglig i nærområdet til det omtalte gjenvinningsanlegget drevet av Vimas. Fornebulandet Vel har i en årrekke dokumentert omfattende helse- og miljøplager som følge av driften, og har i stor grad bidratt å sette søkelyset på virksomhetens negative sider for beboere og virksomheter i området.

Vårt notat vurderer Vimas' søknad om forlenget dispensasjon i en rettslig sammenheng. Det vil særlig bli sett på om vilkårene for å gi dispensasjon i plan- og bygningsloven § 19-2 er oppfylt, men også andre relevante regler vil bli omtalt og belyst.

På grunn av det begrensede tidsrommet vi har hatt til rådighet, kombinert med sakens store omfang, kompleksitet og lange historikk, har vi måttet prioritere å gå gjennom de faktiske forholdene som vi har oppfattet som de mest sentrale i forbindelse med den konkrete vurderingen av om vilkårene for å gi dispensasjon er til stede.

Dersom dispensasjon mot formodning gis, vil det være behov for en grundigere gjennomgang av både faktiske og juridiske forhold som er omtalt i dette notatet for å avklare hvilke rettslige skritt som eventuelt anbefales.

Saken reiser også en god del andre problemstillinger som vi ikke har hatt mulighet til å gå inn på i denne omgang, men som likevel kan være relevante ved en eventuell rettslig konflikt om videre drift av steinknuseverket.

1.2 Hovedkonklusjon og oppsummering

Vår hovedkonklusjon er at søknaden om dispensasjon bør avslås. Ingen av de kumulative vilkårene om dispensasjon i plan- og bygningsloven § 19-2 andre ledd er oppfylt.

Konklusjonen er i hovedsak basert på følgende faktiske forhold:

- Lav kvalitet på Fornebus bergarter har ført til at 70% av massene er sendt til mer enn 20 anlegg i Østlandsområdet. Eksterne kvalitetsmasser er benyttet i stedet for lokale masser i prosjekter i og rundt Fornebu.
- Kun 35,9% av de behandlede massene i anlegget stammer fra Fornebu. Resterende 64,1% kommer fra andre områder. Den faktiske driften samsvarer dermed ikke med forutsetningen om lokal og kortreist massehåndtering.
- Anlegget er et stasjonært steinknuseverk som ikke er egnet for et tett boligområde med skoler, barnehager, rekreasjonsområder og sykehjem. Det er tvilsomt om reglene i forurensingsloven og -forskriften er oppfylt.
- Den samlede støv- og støybelastningen fører til dokumenterte helseplager i stort omfang, og Folkehelsekontoret har frarådet videre drift.
- Det er dokumentert at tiltakshaver gjentatte ganger har drevet i strid med gjeldende dispensasjonsvedtak.

Søknaden kommer i tillegg etter at Planutvalget og Statsforvalteren allerede har fattet bindende vedtak om at knusingen skal opphøre senest 1. juli 2026 og utkjøring av masser senest 31. desember 2026. En ny runde med «midlertidige» dispensasjoner, som per i dag strekker seg over mer enn 25 år bakover i tid, vil bidra til å forlenge en situasjon med en systematisk omgåelse av plan- og bygningslovens plansystem og forutsigbarhetsprinsipp. Det vil også føre til at det stilles spørsmål ved politisk legitimitet og myndighetenes evne og vilje til å lytte til den berørte befolkningen og faglige råd.

En ny dispensasjon vil etter vår oppfatning være ulovlig. Det kan tilføyes at vi ikke har vært i tvil om konklusjonen. Et vedtak om ny dispensasjon vil etter vår vurdering ikke bli stående etter en eventuell klagebehandling eller en rettslig behandling.

Et nytt dispensasjonsvedtak samt manglende oppfølging av påviste ulovligheter vil også kunne sette kommunen i et erstatningsrettslig ansvar, dersom dette påfører befolkning og virksomheter ulemper og tap.

2 RETTSLIG RAMME – PLAN- OG BYGNINGSLOVEN KAPITTEL 19

2.1 Innledning

Før vi går inn i den konkrete gjennomgangen og vurderingen, går vi kort gjennom den rettslige rammen for vurderingen av om dispensasjon skal gis.

2.2 Dispensasjonsvilkårene i § 19-2

Plan- og bygningsloven (pbl.) § 19-2 første ledd gir kommunen adgang til å gi varig eller midlertidig dispensasjon fra bestemmelser fastsatt i lov, forskrift eller plan. Adgangen er begrenset av to kumulative vilkår i § 19-2 andre ledd:

- **Vesentlighetsvilkåret:** Dispensasjon kan ikke gis dersom hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, hensynene i lovens formålsbestemmelse (pbl. § 1-1) eller nasjonale eller regionale interesser, blir vesentlig tilsidesatt.
- **Fordelsvilkåret:** Fordelene ved å gi dispensasjon må være klart større enn ulempene etter en samlet vurdering.

Begge vilkår må være oppfylt. I lovens forarbeider er det lagt vekt på at den nye plan- og bygningsloven (2008) innebærer at «vilkårene for dispensasjon klargjøres og strammes noe inn» fra tidligere lov (se Ot. prp. nr. 32 (2007-2008 s. 139). Innstrammingen er også fulgt opp i rettspraksis, blant annet i Høyesteretts nylige dom av 27.03.2026 (HR-2026-00730-A), og i en rekke saker i lagmannsretten.

Ved vurdering av fordelsvilkåret, kreves det en kvalifisert overvekt av fordeler sammenlignet med ulempene for å kunne gi dispensasjon, jf. blant annet LB-2019-183702. Det vil normalt heller ikke være anledning til å gi dispensasjon når hensynene bak bestemmelsen det søkes dispensasjon fra fortsatt gjør seg gjeldende med styrke, jf. Ot.prp. nr. 32 (2007–2008) side 242.

Videre bestemmer § 19-2 tredje ledd at det ved dispensasjon fra lov og forskrift skal legges særlig vekt på konsekvensene for helse, miljø, sikkerhet og tilgjengelighet.

Det presiseres at bestemmelsen om midlertidig dispensasjon etter pbl. § 19-3 ikke er en selvstendig materiell hjemmel. Vilkårene i § 19-2 må uansett være oppfylt også ved midlertidige dispensasjoner.

2.3 «Kan»-skjønnnet

Selv om vilkårene i § 19-2 andre ledd skulle være oppfylt, kan kommunen avslå søknaden etter «kan»-skjønnnet i første ledd, forutsatt saklig grunn. Slike saklige grunner vil typisk være at saken krever helhetlig avveining gjennom plan, at det har vært mange dispensasjoner i området, og at kommunen vil se området i en større sammenheng. (Sivilombudet: SOM-2020-4737; Prop. 169 L (2020–2021) s. 25).

At «kan»-regelen er et selvstendig hjemmelsgrunnlag for å gi avslag, støttes også i Pedersen mfl., Plan- og bygningsrett Del 1 Planlegging og ekspropriasjon (3. utgave 2018), side 211-212, hvor det står:

«Søknaden kan også avslås uten at de materielle vilkårene er vurdert, dersom kommunen finner at spørsmålet bør vurderes i sak om endring av planen.»

Det anses likevel på generelt grunnlag å være mest forsvarlig å foreta en selvstendig vurdering av vilkårene i pbl. § 19-2 annet ledd, men slik at saklige grunner til å avslå etter de mer generelle skjønsmessige kriteriene som ligger i «kan»-vilkåret, kan tillegges selvstendig vekt i den endelige beslutningen.

3 SAKENS BAKGRUNN OG TIDLIGERE VEDTAK

3.1 Innledning

Fremstillingen av sakens bakgrunn bygger for en stor del på dokumentasjon og opplysninger vi har mottatt fra Fornebulandet Vel. I tillegg har vi gjort en foreløpig, men ikke uttømmende gjennomgang av kommunens digitale arkiver og andre offentlig tilgjengelige opplysninger fra blant annet Fornebubanen.

3.2 Oversikt over vedtak

Steinknuseverket ved Oksenøyveien 16 på Fornebu ble etablert i 2001 som et midlertidig tiltak for behandling av lokale masser fra utbyggingen på Fornebulandet. Bærum kommune ga ved etableringen en midlertidig dispensasjon fra gjeldende arealplaner, begrunnet i miljøhensyn og behovet for kortreist massehåndtering.

Steinknuseverket skulle i utgangspunktet være et tidsbegrenset tiltak. Det har imidlertid vært i bruk i over 25 år, ved at det har blitt gitt nye dispensasjoner, og ved at gjeldende dispensasjoner har blitt fornyet gjentatte ganger.

Nedenfor følger en kort, tabellarisk oversikt over dispensasjonsvedtakene med noen kommentarer:

	Type vedtak	Dato for vedtaket	Kort oversikt over viktigste innhold
1	Midlertidig dispensasjon fra arealplanen	2001 (ved etablering)	Første dispensasjon ved etablering av steinknuseverket. Formålet var lokal massehåndtering i et midlertidig anlegg.
2	Midlertidig dispensasjon for gjenvinningsanlegg for steinmasser	21.10.2020	Anlegget fortsatt omtalt som «midlertidig». Sentrale vilkår: Gis midlertidig i maksimalt tre år; gjelder kun masser fra Fornebubanen og andre Fornebu-prosjekter; ingen mottak av masser fra utenfor Fornebu; masser skal fortrinnsvis gjenbrukes på Fornebu.

3	Ny midlertidig dispensasjon	20.10.2023	Anlegget igjen omtalt som «midlertidig». Utvidet adgang til også å motta inntil 50 000 m ³ /år høykvalitetsstein fra NVO (Oslo kommune) og E16 Bjørum–Skaret (Statens vegvesen). Maksimal varighet frem til 25.10.2025. Krav om oppfyllelse av forurensningsforskriften kap. 30.
4	Vedtak om utvidelse av dispensasjonsvilkårene (V4 og V5)	26.11.2024	Utvidelse av den opprinnelige dispensasjonen til å også gjelde mottak av masser fra Statens vegvesens prosjekt E18 entreprise E-102. Utvidelsen kom etter at Bærum kommune 28.08.2024 hadde konkludert med at driften stred mot flere vilkår i gjeldende dispensasjon.
5	Ny dispensasjon for forlenget drift	09.09.2025	Forlenget drift frem til 31.12.2028. Vilkårene i stor grad lik vedtaket fra 2023. V4 begrenset til Fornebu-masser samt inntil 50 000 m ³ /år fra E18 entreprise E-102. Støy- og støvgrenser videreført.
6	Planutvalgets vedtak – endring av vilkår 1 i vedtaket av 09.09.2025	23.10.2025	Vedtatt etter behandling av klage fra Fornebulandet Vel. Opphøringsdato for steinknusing endret til senest 01.07.2026. Øvrige vilkår fra 09.09.2025 videreført.

3.3 Gjennomgang av vedtakene og utvalgte hendelser mv.

Vi går i det følgende gjennom vedtakene fra og med vedtak nr. 2 i 2020, samt noen utvalgte hendelser av betydning for saken.

Den 21.10.2020 traff Bærum kommune vedtak om midlertidig dispensasjon for gjenvinningsanlegg for steinmasser. I dette vedtaket ble gjenvinningsanlegget fortsatt omtalt som «midlertidig». Noen av de sentrale vilkårene i dette vedtaket er blant annet:

2. Dispensasjonen gis midlertidig fram til gjennomføring av bygge- og anleggstiltak på Fornebu-utbyggingens felt B8.1, O8.2, O7.4, B7.4_B, O1.1_B, flytting av vakuumledninger og ombygging av Forneburingen og John Strandruds vei, og i maksimalt tre år fra dette vedtakets dato.
- 4: Dispensasjonen gjelder kun for behandling av masser fra Fornebubanen og andre byggeprosjekter på Fornebu. Massene fra anlegget skal fortrinnsvis gjenbrukes på Fornebu.
- 5: Det tillates ikke mottak av tilkjørte masser fra prosjekter utenfor Fornebu.

I 2022 overtok Vimas driften, mens Skanska forble deleier i selskapet med 1/3 av aksjene. Overgangen medførte ingen endring i driftsmønsteret, og lokale klager på støvplager eskalerte utover sommeren samme år.

Statsforvalteren avholdt et digitalt tilsyn i 2023, der det ble avdekket at Vimas' miljørisikovurdering var mangelfull, og at virksomheten manglet et tilfredsstillende system for journalføring av støvnedfallsmålinger og støvvurderinger.

I brev fra Statsforvalteren datert 21.08.2023, stod det blant annet:

«Statsforvalteren forutsetter at avvikene som ble avdekket ved tilsynet blir rettet opp, slik at virksomheten drives i samsvar med gjeldende lover og forskrifter.»

I en ny søknad fra Vimas datert 03.05.2023 skrev imidlertid søkeren i følgebrevet følgende:

«Statsforvalteren gjennomførte tilsyn i april 2023, uten at det ble funnet avvik.»

Bærum kommune ga den 20.10.2023 ny midlertidig dispensasjon. Dispensasjonen var blant annet begrenset til masser fra Fornebubanen, andre Fornebu-prosjekter og inntil 50 000 m³ per år fra prosjektene Oslo kommunes prosjekt for Ny vannforsyning Oslo (NVO) og Statens vegvesens prosjekt E16 Bjørum – Skaret. Også i dette vedtaket ble gjenvinningsanlegget omtalt som midlertidig.

Noen av de sentrale vilkårene for denne saken i vedtaket er:

- V1: Dispensasjonen gis midlertidig fram til tilrettelegging for og gjennomføring av bygge- og anleggstiltak på felt B8.1, O8.2, O7.4, B7.4_B, O1.1_B iht. KDP3, flytting av vakuumledninger og ombygging av Forneburingen og John Strandruds vei, og maksimalt frem til 25.10.2025.
- V4: Dispensasjonen gjelder kun for behandling av masser fra Fornebubanen og andre byggeprosjekter på Fornebu, samt inntil 50.000 m³/år med høykvalitetsstein fra:
 - 1. Oslo kommunes prosjekt for Ny vannforsyning Oslo (NVO)
 - 2. Statens vegvesens prosjekt E16 Bjørum – Skaret.
- V5: Det tillates ikke mottak av tilkjørte masser fra prosjekter utenfor Fornebu, med unntak av høykvalitetsstein fra de to prosjektene nevnt i vilkår V4.
- V7: Anlegget skal oppfylle krav for stasjonære og midlertidige/mobile knuseverk samt siktestasjoner som produserer pukk, grus, sand og singel i forurensningsforskriftens kap. 30, jf. tilbakemelding fra Statsforvalteren i Oslo og Viken på meldeskjema for drift av anlegget av 02.03.2021.
- V8: Støy på uteoppholdsareal eller utenfor vindu til støyfølsomt bruk, skal ikke overskride Lden 50 dBA gjeldende ved impulsstøy, eller grenseverdiene uten impulsstøy, jf. Retningslinjer T-1442. Det må foreligge måleprogram og foretas støymålinger i driftsfasen.
- V9: Svevestøv PM10 skal ikke overstige timesmiddel PM10 på 120 µg/m³ på lokaliteter hvor folk bor eller oppholder seg. Utslipp av støv skal begrenses slik at virksomheten i minst mulig grad utgjør en ulempe for omgivelsene. Nødvendige støvreduserende tiltak skal gjennomføres.
- V17: Etablert støyskjerming med containere i 2 etasjer inkl. duk må opprettholdes.

Bærum kommune gjennomførte tilsyn av anlegget sommeren 2024. Den 28.08.2024 konkluderte Bærum kommune med følgende:

«Driften av anlegget strider mot vilkår 4 i gitt dispensasjon, og at vilkår 9 i gitt dispensasjon ikke er ivarettatt.»

Kommunen bekreftet i den forbindelse at Vimas mottok masser fra E18-utbyggingen, nærmere bestemt Fornebukrysset og «Vestre Lenke», i strid med de gitte dispensasjonsvilkårene.

Kommunen gjorde det også klart i et brev av 11.10.2024 at Vimas' planer om å motta og knuse returasfalt ved siden av anlegget på Fornebu ikke var omfattet av gjeldende dispensasjon. Informasjon om disse planene tilkom kommunen ved Statsforvalterens brev om dette til kommunen av 27.09.2024.

Vimas søkte deretter om utvidelse av dispensasjonsvilkårene 4 og 5 for mottak av eksterne masser til også å gjelde Statens vegvesens prosjekt E18 Vestkorridoren, entreprise E-102. Den 26.11.2024 fattet Bærum kommune vedtak som utvidet dispensasjonsvilkårene til den opprinnelige dispensasjonen til å også gjelde masser fra dette prosjektet.

Vimas søkte deretter om ny midlertidig dispensasjon for forlenget drift den 11.04.2025. I forbindelse med behandlingen av denne søknaden uttalte Folkehelsekontoret i kommunen den 6. august at de fraråder en forlengelse av driften. De begrunnet dette med at knuseverket utgjør en tilleggsbelastning i et område som allerede er betydelig belastet med svevestøv, støy og trafikk, og at eventuelle fremtidige tillatelser uansett burde begrenses til Fornebu-masser.

Folkehelsekontoret skrev blant annet at eksponering for svevestøv kan føre til helseskader, og at «[g]runnet nærheten til barnehager, skoler og boliger, er dette uheldig både for miljøet og beboere på Fornebu.»

Denne faglige fraråding ble ikke fulgt da Bærum kommune den 09.09.2025 vedtok ny dispensasjon for forlenget drift, frem til desember 2028.

Vilkårene i vedtaket var i stor grad lik vilkårene i vedtaket fra 2023. De mest sentrale vilkårene er:

- V1: Dispensasjonen gis midlertidig fram til tilrettelegging for og gjennomføring av bygge- og anleggstiltak på felt B8.1, O8.2, O7.4, B7.4_B, O1.1_B iht. KDP3, flytting av vakuumbledninger og ombygging av Forneburingen og John Strandruds vei, og maksimalt frem til 31.12.2028. (Senere endret til 01.07.2026)
- V4: Dispensasjonen gjelder kun for behandling av masser fra Fornebubanen og andre byggeprosjekter på Fornebu, samt inntil 50.000 m³/år med høykvalitetsstein fra Statens vegvesens prosjekt E18 entreprise E-102.
- V5: Det tillates ikke mottak av tilkjørte masser fra prosjekter utenfor Fornebu, med unntak av høykvalitetsstein fra de prosjektene nevnt i vilkår V4.
- V7: Anlegget skal oppfylle krav for stasjonære og midlertidige/mobile knuseverk samt siktestasjoner som produserer pukk, grus, sand og singel i forurensningsforskriftens

kap. 30. Ved endringer i driften som kan påvirke det ytre miljø må et nytt meldeskjema for knuse- og sikteverk, jf. forurensningsforskriften § 30-11, sendes inn til Statsforvalteren.

- V8: Støy på uteoppholdsareal eller utenfor vindu til støyfølsomt bruk, skal ikke overskride Lden 50 dBA gjeldende ved impulsstøy, eller grenseverdiene uten impulsstøy, jf. Retningslinjer T-1442. Det må foreligge måleprogram og foretas støymålinger i driftsfasen.
- V9: Nedfallsstøv skal måles iht. kravene i forurensningsforskriften.
- V10: Grovt svevestøv PM10 skal måles kontinuerlig i sanntid året rundt. Målinger skal utføres ved 3 punkter: 1) Oksenøya sykehjem, 2) rekkehus v/ Oksenøyveien 43, og 3) nåværende målepunkt (foran Vimas).

Målingene skal vurderes underveis av Viken Miljøpark AS. Timesmiddel PM10 skal ikke overstige 120 µg/m³ på lokaliteter hvor folk bor eller oppholder seg. Det skal foreligge et måleprogram og rutine for overvåkning av støv og iverksetting av avbøtende tiltak.

Måledataene av timesmiddel PM10 sendes ukentlig til:
miljorettet.helsevern@baerum.kommune.no

- V11: Støvreducerende tiltak skal gjennomføres regelmessig, avhengig av årstid og svevestøvmålinger. Som et minimum skal det utføres ukentlige spyling og vask av veiene rundt anleggsområdet. Driftslogg for utførte tiltak sendes månedlig til:
miljorettet.helsevern@baerum.kommune.no

- V18: Etablert støyskjerming med containere inkl. duk må opprettholdes.

Fornebulandet Vel klaget på vedtaket den 29.09.2025.

Som en del av arbeidet med klagen, foretok Fornebulandet Vel egne trafikkteellinger av omfanget av lastebiltrafikk. Tellingene ble foretatt på forskjellige dager, og de viste at det var mellom 30 og 35 lastebiler inn og ut per time midt på dagen.

I oktober 2025 bekreftet kommunikasjonssjefen for Diakonhjemmets stiftelse skriftlig at stein fra prosjektet Diakonhjemmet hage ble kjørt til Vimas. Prosjektet var ikke omfattet av dispensasjonsvilkårene for hvilke masser som kunne mottas, og var dermed klart ulovlig.

Senere har også Bærum kommune bekreftet skriftlig at det ikke forelå noen avtale for inntransporteringen av masser fra Diakonhjemmet hage, til tross for at representant for Vimas skal ha uttalt under Planutvalgets befarings den 21.10.2025 at virksomheten hadde «avtaler om dette» og «har vært i prosess med kommunen om saken».

Det kan bemerkes at Skanska er totalentreprenør for prosjektet med Diakonhjemmet hage, samt E18-prosjektene som ble ansett å være i strid med gjeldende dispensasjon ved kommunens tilsyn i 2024.

Fornebulandet Vel innga 16.10.2025 politianmeldelse mot Vimas til Oslo politidistrikts miljøkrimseksjon, for brudd på forurensningsloven, plan- og bygningsloven og straffeloven. Denne politianmeldelsen ble senere henlagt av politiet med begrunnelse i ressursmangel.

En uke etter at Vellet politianmeldte Vimas, den 23. oktober 2025, fattet Planutvalget i Bærum kommune et vedtak etter å ha behandlet klagen fra Fornebulandet Vel. Vedtaket gikk ut på å endre vilkår 1 i kommunens vedtak av 09.09.2025, til at steinknusingen på Fornebu skulle opphøre senest 01.07.2026.

I vedtaket ble det også bestemt at finknusedelen av anlegget skulle innbygges, og at det måtte være automatisk vanning på alle lastebillass som går over vekten i anlegget. De øvrige vilkårene i vedtaket av 09.09.2025 skulle videreføres. Vedtaket var understøttet av et innbyggerinitiativ med nesten 2 000 underskrifter og over 30 organisasjoner, herunder NAAF og Elevorganisasjonen i Akershus.

Endringene av vedtaket ble begrunnet med at «belastningen for nærområdet i form av trafikk, støy og støv er såpass stor at de samfunns- og miljømessige fordelene ikke tilsier at driften kan videreføres utover datoen satt i dette vedtaket.»

Høsten 2025 gjennomførte Statsforvalteren en inspeksjon ved Vimas. Det ble da funnet flere avvik, og det ble gitt to anmerkninger. Avvikene som ble funnet var:

1. VIMAS har ikke opprettholdt meldeplikt med tanke på produksjonsendring.
2. VIMAS kan ikke vise til en skriftlig risikovurdering av innholdet i slammet fra sedimentasjonsdammen med tanke på avfallshåndtering.
3. VIMAS har ikke gjennomført tiltak for å hindre avrenning ut fra anlegget.
4. VIMAS mangler en skriftlig rutine for gjennomføring av miljørisikovurdering.

Anmerkningene var:

1. Måleprogrammet til VIMAS for støvnedfall kan forbedres.
2. VIMAS prosedyrer kan forbedres med tanke på datering av dokumenter.

I februar 2026 behandlet Statsforvalteren i Oslo og Viken Vimas' klage på Planutvalgets vedtak av 23.10.2025. Statsforvalteren fastholdt at selve produksjonen skal opphøre 01.07.2026, men tok Vimas' klage delvis til følge ved å gi Vimas medhold i at råvarer som allerede befant seg på området kunne kjøres ut frem til 31.12.2026. Vedtaket har gitt Vimas en utvidet, men samtidig tidsbegrenset, dispensasjon for videre utkjøringsvirksomhet.

3.4 Særlig om massehåndteringen

Fornebulandet Vel har sendt oss tabellen under, som de selv har utarbeidet. Tabellen illustrer hvor masser skal være hentet fra. Tabellen er basert på dokumentasjon som vellet har fått fra Vimas, Fornebubanen og andre kilder.

Fornebubanen -lokalisert på Fornebu	Antall tonn
K4 Fornebu stasjon/base	17 533,55
K4 Fornebu stasjon/base	376 565,50
K2A Tunnel	229 291,00
K2A Tunnelarbeider	4 704,60
K6 Fornebubanen Flytårnet stasjon	21 055,64
<i>Sum internt fra Fornebu</i>	<i>649 150,29</i>
Fornebubanen -lokalisert utenfor Fornebu	
K2B Fornebubanen	4 734,70
K2B Tunell Lysaker	84 770,94
K2D (Tunnelstrekning Skøyen–Majorstuen)	27 190,95
K10 Fornebubanen (Skøyen stasjon EL)	24 708,12
K1A Fornebubanen (Majorstua stasjon)	21 959,40
K2C Tverrslag Skøyen	16 114,32
K1B Monolitveien 2	9 173,49
K1-C Forberedende arbeider (Oslo-siden)	7 960,05
K7 Lysaker	3 150,30
<i>Sum eksternt Fornebu</i>	<i>200 062,27</i>
<i>Sum Fornebubanen totalt</i>	<i>849 212,56</i>
E18	
E102 (Entrepise knyttet til E18)	513 898,00
E101 (Entrepise knyttet til E18)	22 200,00
E18 (Vestkorridoren)	111 253,00
<i>Sum E18</i>	<i>647 351,00</i>
Oslo nye vannforsyning og Sollihøgda	
E8 VAV	63 027,00
E05 råvann	7 960,00
Ny vannforsyning	2 516,00
Sollihøgda (E16-utbyggingen)	22 195,00
<i>Sum Oslo nye vannforsyning og Sollihøgda</i>	<i>95 698,00</i>
Bygge- og knutepunktprosjekter på Fornebu	
<i>Aker Tech (Næringsbygg på Fornebu)</i>	<i>17 942,00</i>
Bygge- og knutepunktprosjekter utenfor Fornebu	
Diakonhjemmet (Oslo)	65 163,00
Bekkestua hage (Boligprosjekt i Bærum)	14 710,00
Ulven (Byutvikling i Oslo øst)	3 166,00
Forplass riksen (Rikshospitalet)	4 598,00
Pilestredet (Oslo sentrum)	11 231,00
<i>Sum bygge- og knutepunktprosjekter</i>	<i>98 868,00</i>

Diverse sekkeposter, transportører og mottak	
Rest små prosjekter	11 991,00
AF	5 823,00
1226	4 195,00
Rest små prosjekter mest Brevik diverse	117 177,00
Brevik	25 888,00
<i>Sum div sekkeposter, transportører og mottak</i>	<i>165 074,00</i>

Merk at alle mengdene i tabellen er oppgitt i tonn.

Av tabellen fremgår det at det skal være hentet masser fra ytterligere prosjekter som ikke er omfattet av dispensasjonen, herunder Bekkestua Have, Ulven, Pilestredet og Rikshospitalet. Disse massene er i så fall også hentet i strid med dispensasjonen som er gitt. Vi har ikke søkt å få bekreftet disse opplysningene nærmere.

Det kan også bemerkes at entreprisen E102 først ble godkjent tatt inn fra 26.11.2024, mens Statens Vegvesen har opplyst at de store grave- og sprengningsarbeidene kom i gang utover våren 2024. Videre var ikke E101-kontrakten godkjent i vilkårene for tidspunkt for massehåndtering, og posten «E18 (Vestkorridoren)» er det også usikkerhet om er innenfor vilkårene.

Hvis tabellen legges til grunn, stammer ca. 666 000 tonn av totalt ca. 1 854 000 tonn behandlede masser fra Fornebu. Det tilsvarer ca. 35,9%. Masser fra utenfor Fornebu utgjør dermed 64,1%.

Videre har Fornebubanen bekreftet at 70 % av tilbakeføringsmassene som behøves i prosjektet må være masser av høy kvalitet, det vil si masser som verken finnes eller har blitt hentet ut på Fornebu. Bergartene på Fornebu (knollekalk og skifer) kan i hovedsak ikke benyttes som forsterkningslag i vei eller under bygg. Det vises til Fornebubanens rapport PF-U-660-RB-00276.

Det foreligger også dokumentasjon som nettopp viser at masser fra Fornebu er levert til en rekke prosjekter utenfor Fornebu, blant annet UiO Livsvitenskapsbygget, Ullevål stadion og Pilestredet.

Vi har imidlertid ikke fullstendig oversikt over hvilke prosjekter massene er transportert til, eller omfanget av slike leveranser.

Vi viser i alle tilfelle til de vedlagte dokumentene kalt Alf 24, Alf 25, Firing 24 og Firing 25. Disse dokumentene er innhentet av Fornebulandet Vel. Slik vi har forstått det, viser ikke dokumentene alle massene som er transportert bort, men de viser kun noe av det som er transportert bort av de største transportørene med oppgitte destinasjoner.

Hvis opplysningene stemmer, gir det grunnlag for å stille spørsmål ved om den faktiske masseflyten til og fra anlegget samsvarer med konkrete vilkår og andre forutsetninger som har ligget til grunn for dispensasjonene, noe vi kommer tilbake til i den juridiske gjennomgangen nedenfor.

4 JURIDISK VURDERING AV DISPENSASJONSSØKNADEN

4.1 Innledning

I vår juridiske gjennomgang har vi fokusert på om vilkårene for å gi dispensasjon fra gjeldende planverk er oppfylt, jf. punkt 2 ovenfor.

Vi har også knyttet noen bemerkninger til andre juridiske sider av saken, med særlig fokus på konsekvenser av å gi dispensasjon.

Vi ser først på «vesentlighetsvilkåret» i pbl. § 19-2 (2) første punktum hva angår henholdsvis plankravet og formålsbestemmelsene, og deretter «fordelsvilkåret» i samme bestemmelses andre punktum.

Søknad om dispensasjon fra andre deler av gjeldende reguleringsplan er ikke prioritert i vår gjennomgang.

4.2 Vesentlig tilsidesettelse av krav om reguleringsplan («plankravet»)

Tiltaksområdet omfattes av plankrav i kommunedelplan 3 for Fornebu (KDP3) § 3.1, samt krav om felles planlegging (§§ 40.1 og 40.3). Hensynet bak plankravet er å sikre at bruk av arealer vurderes grundig, helhetlig og overordnet, med ivaretagelse av offentlighet, samråd og medvirkning.

Søker anfører at plankravet ikke settes vesentlig til side fordi anlegget er «midlertidig» og allerede etablert, og fordi en planprosess ikke er «hensiktsmessig».

Dette argumentet svekkes av flere faktiske og juridiske kjensgjerninger.

Når det siden 2001 er gitt gjentatte midlertidige dispensasjoner i over 25 år, kan ikke behovet lenger karakteriseres som «midlertidig». Selv om steinknuseverket er tenkt avviklet i 2028, kan det komme flere søknader om dispensasjon. Det vises til at det kan være behov for bearbeidelse av steinmasser fra nærliggende prosjekter også etter 2028. Kommunen risikerer dermed å bli «fanget» i en årelang rekke av søknader og midlertidige vedtak hvis det nå ikke settes en endelig stopper for aktiviteten.

Videre ligger det i lovens system at en gjentatt bruk av midlertidige tillatelser vil kunne medføre en omgåelse av planen som styringsverktøy. Dette har Sivilombudet påtalt i en rekke saker, se blant annet SOM-2024-5332 (avsnitt 111), jf. også uttalelser om det samme i lovens forarbeider (Ot.prp. nr.32 (2007-2008) side 242).

Søker opplyser at det ikke lenger søkes om å ta imot masser fra eksterne prosjekter, men dette er ikke presisert nærmere. Det kan i den forbindelse vises til den dokumenterte praksisen for anlegget, hvor Vimas i perioder har mottatt masser fra ikke-godkjente prosjekter, herunder Diakonhjemmet hage (ca. 75 000 kubikkmeter), Fornebukrysset og Vestre Lenke. Dette undergraver troverdigheten av søknadens premisser om kun håndtering av lokale masser.

En ny dispensasjon vil også vesentlig tilsidesette hensynene bak både planformål og lovens formålsbestemmelse i pbl. § 1-1 (bærekraft, langsiktige løsninger, åpenhet og medvirkning). Det kan blant annet vises til at tiltakets svært problematiske miljømessige sider er godt dokumentert, og at tiltakshaveren ved flere tilfeller har oppgitt feil faktiske forhold som skal ligge til grunn for avgjørelsene.

Videre vises det til det som allerede er gjort rede for om en svært langvarig og påstått midlertidig løsning. Dette er klart er i strid med formålet om langsiktige løsninger med god medvirkning fra berørte parter, noe kun en planprosess etter lovens system kan ivareta på en god måte.

Konklusjon:

Vilkåret i § 19-2 andre ledd første punktum om at dispensasjonen ikke kan representere en vesentlig tilsidesettelse av bestemmelsen det dispenseres fra, er ikke oppfylt hva angår plankravet.

4.3 Vesentlig tilsidesettelse av reguleringsplanens formål

Området er regulert til boligformål (felt B8.1 og B7.4_B) og offentlig/privat tjenesteyting (del av felt O8.2) i KDP3, samt offentlig bygning (felt O1) i reguleringsplan for Fornebu område 1.2 og 1.3. Gjenvinningsanlegg for steinmasser er åpenbart ikke i samsvar med noen av disse formålene, noe søkeren også erkjenner.

Søker påstår imidlertid at hensynet bak de nevnte arealformålene ikke settes vesentlig til side fordi anlegget er midlertidig og ikke vil medføre varige konstruksjoner.

Vår oppfatning er at når det siden 2001 er gitt gjentatte midlertidige dispensasjoner, er ikke behovet lenger «midlertidig», jf. også ovenfor.

Videre ligger det i lovens system at en gjentatt bruk av midlertidige tillatelser vil kunne medføre en omgåelse og uthuling av planen som styringsverktøy. Dette har Sivilombudet påtalt i en rekke saker, se blant annet SOM-2024-5332 (avsnitt 111), jf. også uttalelser om det samme i lovens forarbeider (Ot.prp. nr.32 (2007-2008) side 242).

Søker tar i sin argumentasjon heller ikke hensyn til den faktiske utviklingen i området:

- Siden 2001 har innbyggertallet på Storøya og Oksenøya skolekrets økt fra 314 til 8 006 innbyggere. Nær 20 000 personer er sysselsatt på Fornebu.
- Nærmeste barnehager ligger ca. 290–330 meter fra anlegget, barneskole 330 meter, ungdomsklubb 170 meter, og sykehjem 330 meter.
- Det er etablert fem barnehager og to barneskoler rundt Forneburingen.
- Området ligger nær Nansenparken, som er et sentralt rekreasjonsområde som brukes av en stadig økende befolkning

Den massive befolkningsøkningen og etableringen av sårbare institusjoner tett på anlegget er ikke tillagt vekt i søkerens vurdering. Knuseverk er en støy- og støvintensiv virksomhet som er typisk helt uforenlig med boligformål, skoler og barnehager, og denne uforenligheten blir stadig mer satt på spissen etter hvert som området bygges ut.

Konklusjon:

Vilkåret i § 19-2 andre ledd første punktum om at dispensasjonen ikke kan representere en vesentlig tilsidesettelse av bestemmelsen det dispenseres fra, er ikke oppfylt hva angår formålsbestemmelsene i planen.

4.4 Hensynet til naturmangfold

Det er sikker rett at hensynet til naturmangfold er en nasjonal interesse som ikke kan vesentlig tilsidesettes ved å gi dispensasjon, jf. pbl. § 19-2 (2) første punktum.

Vi kan ikke se at kommunen har gjort tilstrekkelige vurderinger av hensynet til naturmangfold i forbindelse med gjeldende eller tidligere dispensasjonsvedtak. Dette er heller ikke vurdert av søkeren i søknaden.

I kort avstand fra knuseverket finner vi den utrydningstruede dragehodeglansbillen og vertsplanten dragehode. Dragehodeblomsten er kategorisert som sårbar (VU) på den norske rødlisten for arter og er en prioritert art, med egen handlingsplan og egen forskrift i naturmangfoldloven. Tiltaket med gjentatte dispensasjoner fra 2001 til 2026 ser ut til å bryte med både handlingsplanen og forskriftene. Faren for at videre drift vil forringe omkringliggende naturområder også på andre måter bør også vektlegges.

Vår foreløpige vurdering er at hensynet til naturmangfold ser ut til å bli vesentlig tilsidesatt ved tiltaket. I alle tilfelle bør det gjøres en grundig vurdering av slike hensyn, hvis dispensasjonen ikke avslås av andre årsaker. Det vises til naturmangfoldlovens §§ 7-12, pbl. § 19-1 (1) tredje punktum, samt forvaltningsloven § 17.

4.5 Fordelene klart større enn ulempene (pbl. § 19-2 andre ledd annet punktum)

Innledningsvis vil vi bemerke at vi ikke kan se at det i søknaden er oppgitt at det vil foreligge endringer i driften som skulle tilsi at den allerede godt dokumenterte belastningen på nærområdet blir vesentlig redusert. En dispensasjon vil dermed stå i sterk motstrid til Planutvalgets vedtak av 23.10.2025, hvor utvalget uttaler:

«Begrunnelsen for endringen fremgår under, men er i det vesentlige at belastningen for nærområdet i form av trafikk, støy og støv er såpass stor at de samfunns- og miljømessige fordelene ikke tilsier at driften kan videreføres utover datoen satt i dette vedtaket.» (Vår understreking.)

Vurderingen av om dispensasjon skal gis, vil derfor være under de samme forutsetningene som da Planutvalget behandlet saken i oktober 2025.

Vi går nedenfor gjennom de oppgitte og antatte fordelene ved å gi dispensasjon, før det gjøres en egen gjennomgang av ulempene.

Fordeler ved å gi dispensasjon:

Søker argumenterer med følgende fordeler ved å gi dispensasjon:

- **Redusert tungtransport og klimautslipp:** Anlegget reduserer behov for massetransport til og fra Fornebu.
- **Lokal massehåndtering:** Korteist bruk av overskuddsmasser.
- **Betydning for pågående prosjekter:** Fornebubanen, E18 Vestkorridoren og OBOS-prosjekter.
- **Bidrag til klimamålene:** Styrking av Fornebu som nullutslippsområde.

Klima- og transportargumentene er etter vår oppfatning misvisende. Vår konklusjon etter en foreløpig gjennomgang av den faktiske massehåndteringen, jf. punkt 3 ovenfor, er at det er gode grunner til å stille spørsmål ved om den faktiske masseflyten ved anlegget samsvarer med konkrete vilkår og andre forutsetninger som har ligget til grunn for gjeldende og tidligere gitte dispensasjoner.

Videre viser tallene gjengitt i punkt 3.4 ovenfor at en stor del av massene som er behandlet, nærmere bestemt ca. 64,1%, kommer fra utenfor Fornebu. Dette gjelder både masser fra Fornebubanen på strekningen Lysaker – Majorstuen, deler av flere entrepriser knyttet til E18 Vestkorridoren, samt eksterne prosjekter andre steder i Oslo-området, og omfatter dermed både tiltak innenfor og utenfor gjeldende og tidligere dispensasjoner.

Videre har tiltakshaver en historikk hvor det gjentatte ganger er avdekket at masser er håndtert i strid med gjeldende dispensasjonsvedtak. To tilfeller som kan fremheves, er masser fra Fornebukrysset og Vestre Lenke, som ble avdekket i kommunens tilsyn i 2024, samt masser fra utbyggingen av Diakonhjemmet i Oslo, noe Fornebulandet Vel avdekket og dokumenterte høsten 2025. I tillegg foreligger det opplysninger om flere forhold som kan være ulovlige, jf. tabellen i punkt 3.4 ovenfor.

Det samlede bildet av både «lovlig» og «ulovlig» massehåndtering er dermed at en betydelig andel av massene har kommet fra utenfor Fornebu-området. Dette svekker helt klart de klimarelaterte argumentene om en lokal massehåndtering og redusert behov for transport.

Det er heller ingen begrensninger eller føringer i gjeldende dispensasjonsvedtak fra 2025 på hvor de behandlede massene kan anvendes, noe vi anser for å være en svakhet ved vedtaket, gitt at lokal behandling og anvendelse av masser samlet sett skulle lede til et lavere klimaavtrykk.

Det har likevel vært forutsatt helt siden 2001 at behandlede masser i hovedsak skulle brukes på Fornebu. Senest i vedtaket fra 2020 ble det også bestemt i vilkårene at massene skal «fortrinnsvis

gjenbrukes på Fornebu». Ved utbygging av Fornebubanen ble det imidlertid gjort kjent av prosjektledelsen at 70% massene som behøves i prosjektet må være av høy kvalitet, noe bergartene på Fornebu ikke er. Bergartene på Fornebu kan i hovedsak heller ikke benyttes som forsterkningslag i vei eller bygg.

Informasjon innhentet av Fornebulandet Vel, jf. punkt 3 ovenfor, tyder også på at massene er kjørt ut til forskjellige prosjekter i Oslo-området, og bare i begrenset grad er benyttet på Fornebu.

Vi må legge til grunn at disse opplysningene om massenes art og kvalitet samt hvor de har blitt benyttet må ha vært kjent av Skanska på et tidlig tidspunkt, siden de har vært hovedentreprenør for både deler av Fornebubanen samt en stor del av prosjektene på Fornebu (blant annet Nansenløkka), i tillegg til entreprisene E101, E102 og E103 i E18 Vestkorridoren.

Også kommunen bør ha gjort seg kjent med denne problemstillingen. Det vises blant annet til at kommunen fjernet vilkåret om «fortrinnsvis» bruk av massene på Fornebu i vedtaket fra 2023. Vi har imidlertid ikke notert oss i vår foreløpige gjennomgang at kommunen har problematisert dette i særlig grad ved innvilgelse av dispensasjoner.

Videre benytter Vimas etter det vi har fått opplyst kun dieseldrevne knuse- og sikteverk. Ett verk bruker ca. 55 liter diesel per time, tilsvarende ca. 5,6 tonn CO₂ per uke per verk. Med tre verk i drift utgjør dette ca. 16,8 tonn CO₂ per uke. Fornebubanen opererer selv etter det opplyste med over 70% elektrisk anleggspark, mens Vimas har etter det vi har forstått ikke satt i verk noen elektrifiseringstiltak.

Det er også en viktig del av fordelsvurderingen om det finnes alternative behandlingssteder for de aktuelle steinmassene. Franzefoss Pukk på Steinskogen har mottatt over 6 millioner tonn overskuddsstein fra E18, Fornebubanen, NVO og andre prosjekter siden januar 2022. For mange av prosjektene det er hentet masser fra og levert masser til på Fornebu, ville ikke behandling på dette verket i stedet innebære økt trafikk i vesentlig grad. Dette verket ligger heller ikke midt i et område med boliger, skoler og barnehager, men i et etablert og regulert steinbrudd, og kun ca. 10 km. fra sentralt på Fornebu. Videre er det stasjonære steinknuseanlegg i blant annet Lørenskog og Gjelleråsen, samt deponier flere andre steder.

Det er heller på ingen måte dokumentert eller sannsynliggjort av søker at fortsatt drift på Fornebu er eneste realistiske løsning, og det er ikke foretatt noen sammenlignende analyser av klimautslipp ved alternative løsninger som nevnt ovenfor.

Når massene som behandles i all hovedsak viser seg å stamme fra utenfor Fornebu, kan det stilles spørsmål ved om innkjøring av «eksterne» masser til Fornebu, behandling av masser der og utkjøring igjen til andre steder i Oslo-området har noen målbar klimaeffekt sammenlignet med en mer målrettet plan for behandling av masser i andre anlegg i området.

Det er heller ikke gjort noen undersøkelser av hvilke eventuelle uuttalte, men likevel virkende og motiverende økonomiske fordeler Vimas har av å fortsette med aktiviteten på Fornebu. Vimas eies som nevnt med 1/3 av Skanska. Det er Skanska som er entreprenør i entreprisene E101, E102 og E103 i E18 Vestkorridoren. Videre er Skanska entreprenøren i prosjektet ved Diakonhjemmet i Oslo, hvor det ble tatt ut 65 000 tonn med steinmasser til behandling på Fornebu, i strid med gjeldende dispensasjonsvedtak.

Vi kan ikke se at kommunen har undersøkt disse forholdene nærmere, noe de kunne ha gjort i forbindelse med stadige utvidelser av dispensasjonens omfang. For ordens skyld skal slike eventuelle økonomiske fordeler for tiltakshaver ikke tillegges noen vekt i en vurdering av om dispensasjon skal gis.

Vår samlede vurdering er at det ikke foreligger dokumenterte fordeler av betydning av å fortsette virksomheten med steinknuseverket på Fornebu.

Ulemper:

De konkrete ulempene ved videre drift er på sin side omfattende og veldokumenterte. Vi har valgt å dele disse inn i forskjellige kategorier.

Helsemessige konsekvenser

Det er avdekket en rekke helsemessige konsekvenser av steinknuseverket. Dette gjelder i første rekke helseplager for befolkningen i området som følge av støy og svevestøv.

Når det gjelder støy, viser målinger fra 2024 og 2025 gjennomsnittsverdier på 52,2, 48,9 og 51 dB(A) – alle over eller nær grenseverdien på 50 dB(A) for impulsstøy. For målepunktet «Forneburingen» er snittet for 2025 lik 52 dB(A). Søkers påstand om at «anlegget har ingen øvrige overskridelser» av støykravene er etter det vi har kunnet konstatere direkte feil.

Statsforvalteren uttalte også den 7. juli 2025 at de «mottar mange klager fra naboer til området, både på støy og støv», og at «økt aktivitet på anlegget samtidig med byutviklingen på Fornebu, kan medføre at grenseverdiene overskrides». Statsforvalteren ville ikke motsette seg forlenget dispensasjon, men ba kommunen vurdere driftstider og strenge støygrenser, og la vekt på at «den økte aktiviteten på anlegget skal ikke føre til uakseptabel støybelastning for naboer». Statsforvalteren bemerket også at «tiltaket kan likevel ha negative virkninger for ulike interesser som kommunen er satt til å ivareta».

Folkehelsekontoret har videre i tre separate uttalelser (12.06.2025, 06.08.2025 og 26.08.2025) uttrykt bekymring for svevestøv og frarådet en forlengelse av drift. Folkehelsekontoret skriver: «Grunnet store mengder bygge- og knusevirksomhet på Fornebu, er området svært utsatt for svevestøv. Eksponering for svevestøv i uteluft kan føre til helseskader. Grunnet nærheten til barnehager, skoler og boliger, er dette uheldig både for miljøet og beboere på Fornebu. Folkehelsekontoret fraråder en forlengelse av drift.»

Vi viser også til gjennomgangen av ufullstendige støy- og støvmålinger i Fornebulandet Vels klage datert 29.09.2025 på vedtak om dispensasjon av 09.09.2025, noe som også er høyst relevant for denne saken.

Det er også fremkommet opplysninger om at barn har utviklet astma umiddelbart etter flytting til Oksenøya, og barn med sesongrelaterte allergier har utviklet symptomer hele året. Familier har måttet flytte fra Fornebu på anbefaling fra barnelege. Videre er det dokumentert at barn har hatt anfall som ligner astma med pustevansker som har krevd legevaktbehandling.

Steinknuseverket er ikke den eneste kilden til støy, støv og tungtransport på Fornebu. Det vises til at det foregår, og vil foregå i flere år fremover, en rekke omfattende utbygginger av boliger og tilhørende infrastruktur. Den samlede belastningen er høy, og en ytterligere forlengelse vil forsterke dette. Kommunen har også et ansvar for å påse at såkalte kumulative effekter av forskjellige tiltak samlet sett ikke overskrider lovbestemte grenseverdier.

Dispensasjonens konsekvenser for nettopp helse skal legges særlig vekt på ved vurderingen, jf. pbl. § 19-2 (3). De ulempene som er påpekt ovenfor, samt øvrige ulemper som er grundig gjort rede for av Fornebulandet Vel og andre som har kommet med innspill i saken, må derfor vurderes og gjennomgås grundig av kommunen før beslutningen skal tas.

Videre vises det til at Planutvalget ser ut til å ha lagt avgjørende vekt på nettopp de helsemessige ulempene nevnt ovenfor i sin beslutning av 23.10.2025. Vi ser ingen grunn til at slike forhold skal tillegges mindre vekt ved vurdering av den nye søknaden.

Forurensingsmessige konsekvenser:

Når det gjelder den forurensingsmessige siden av saken, vil vi først vise til kommunens dispensasjonsvedtak av 09.09.2025, som nå søkes forlenget.

I vedtakets punkt V7 står det følgende:

«Anlegget skal oppfylle krav for stasjonære og midlertidige/mobile knuseverk samt siktestasjoner som produserer pukk, grus, sand og singel i forurensningsforskriftens kap. 30.» (Vår understreking.)

Anlegget må i alle tilfelle kategoriseres som et stasjonært anlegg, siden det i forurensningsforskriftens § 30-1 (2) står følgende:

«Midlertidige/mobile virksomheter regnes som stasjonære etter at virksomheten har foregått på samme sted mer enn et år.»

For stasjonære virksomheter stilles det flere skjerpende krav sammenlignet med midlertidige og/eller mobile knuseverk.

Blant annet følger det av forskriftens § 30-3 at stasjonære virksomheter skal anlegges slik at terreng, bruddkanter og vegetasjon i størst mulig grad skjermer aktivitetene.

Anlegget på Fornebu ligger midt på en åpen flate, uten naturgitte bruddkanter (steinen kommer fra andre steder), og drift pågår på begge sider av en kommunal vei med direkte innsyn fra gang- og sykkelvei. Videre ligger deler av anlegget inntil Nansenparken. Det fremstår som opplagt at skjermingskravet ikke kan oppfylles på denne lokasjonen, selv om containere e.l. kan gi en viss form for skjerming.

En viktig hensikt med reglene om stasjonære knuseverk, er nettopp å sørge for at de legges ved eller nær bruddkanten, det vil si inntil selve steinbruddet hvor masser tas ut. Hensikten er nettopp å unngå at steinstøv og annen forurensing spres til andre områder enn til steinbruddet, hvor det som regel allerede er gjort omfattende miljømessige vurderinger etter en planprosess. Det fremstår i alle tilfelle som åpenbart at et slikt stasjonært steinknuseverk ikke skal ligge midt i et stort boligområde med skoler, barnehager og rekreasjonsområder.

Så lenge kommunen ved utformingen av vedtaket har satt som vilkår at reglene om stasjonære knuseverk i forurensingsforskriftens kap. 30 skal følges, plikter de etter vår vurdering i sin behandling av dispensasjonssøknaden å undersøke nærmere om vilkåret har vært brutt i eksisterende dispensasjonsperiode, og om vilkåret dermed etter all sannsynlighet fortsatt vil brytes ved at dispensasjonen forlenges på samme vilkår uten innskjerper eller endringer.

Det kan også være aktuelt for Statsforvalteren å kreve full søknadsplikt for anlegget etter forurensingsloven § 11, noe som er aktuelt typisk ved drift av et stasjonært anlegg nær tett bebyggelse.

Om nødvendig må kommunen etter vår oppfatning innhente en vurdering fra Statsforvalteren om forurensingsmessige sider ved tiltaket, hvis ikke søknaden avslås på annet grunnlag. Det vises til pbl. § 19-1 (1) tredje punktum, samt forvaltningsloven § 17 om forsvarlig saksbehandling.

Det vises til slutt også til at «miljø», som omfatter forurensing, er noe det skal legges særlig vekt på ved vurderingen, jf. § 19-2 (3).

Trafikale hensyn:

Trafikktelling utført av Fornebulandet Vel viser 30–35 lastebiler inn og ut per time på John Strandruds vei, som er en skolevei og også vei til barnehage. Aktiviteten er varierende, men svært omfattende og jevnt høy over en sammenhengende periode på mange år.

Omfattende tungtrafikk på skolevei rammer barn og sårbare trafikanter spesielt, og vil helt klart være en betydelig ulempe som må tillegges stor vekt.

Andre ulemper:

I en vurdering av om dispensasjon skal gis, vil det også være åpenbart at hvis et steinknuseverk har blitt drevet, og dermed også mest sannsynlig i fremtiden vil bli drevet i strid med gjeldende dispensasjonsvedtak, vil innebære en ulempe som vanskelig kan klart «overgå» av de påståtte fordelene ved tiltaket.

At tiltakshaver har vist en systematisk tendens til å overskride gitte tillatelser og vilkår, blant annet om hvilke prosjekter masser kan leveres fra, er i seg selv et selvstendig og tungtveiende moment mot å gi ny dispensasjon. Det følger av forvaltningsrettslige prinsipper og praksis at en søker som gjentatte ganger har brutt tillatelser og vilkår, ikke kan påberope seg behov for nye tillatelser uten at det foreligger en saklig og troverdig forklaring på hvorfor vilkårene vil bli overholdt fremover. Slik forklaring foreligger ikke her. Tvert imot har tiltakshaver forsøkt å bagatellisere overtredelsene som en «feil tolkning av handlingsrommet», samtidig som det dokumenterte og politianmeldte mottaket av masser fra Diakonhjemmet hage utgjorde ca. 75 000 kubikkmeter.

Videre er søkerens påstand om at anlegget ikke medfører overskridelser av støygrensene, direkte motbevist av de faktiske måledataene. Søkerens angivelse av at Statsforvalterens tilsyn i 2023 ikke avdekket avvik, er også påviselig feil. Når sentrale saksopplysninger i søknaden er uriktige eller misvisende, svekkes tilliten til at øvrige opplysninger i søknaden er korrekte og fullstendige.

Bruddene på dispensasjonsvilkårene vil også utgjøre et selvstendig grunnlag for å benytte «kan»-skjønnet i § 19-2 første ledd til å avslå søknaden. Det er et bærende prinsipp at forvaltningen skal kunne forutsette lojalitet fra mottakeren av tillatelser. En tiltakshaver som flere ganger har brutt gjeldende vilkår, kan ikke uten videre forvente å få nye tillatelser av samme karakter.

Konklusjon:

Selv om det kan foreligge noen fordeler ved lokal massehåndtering, er disse verken godt dokumentert eller tilstrekkelig spesifisert. Ulempene, blant annet dokumenterte helsekonsekvenser for barn, støyoverskridelser, Folkehelsekontorets fraråding, tung trafikk på skolevei og stor sannsynlighet for fortsatt ulovlig drift, er vesentlige, for en stor del godt dokumenterte, og veier klart tyngre.

Vilkåret i § 19-2 andre ledd annet punktum er dermed klart ikke oppfylt.

Videre har kommunen full anledning til å bruke «kan»-regelen i § 19-2 til å avslå søknaden på grunn av blant annet tiltakshavers historikk med vedvarende brudd på vilkår gitt i tidligere dispensasjoner.

5 ANDRE JURIDISKE FORHOLD

5.1 Konsekvenser av manglende oppfølging av brudd på vilkår og regelverk

Det vises til gjennomgangen ovenfor som viser at tiltakshavers virksomhet kan være i strid med eksisterende og tidligere vedtak om dispensasjon, både hva angår kravene til stasjonære anlegg og hvor massene er hentet fra.

Det er sikker rett at kommunen plikter å forfølge ulovlig virksomhet, jf. pbl. § 32-1 (1). En manglende oppfølging av påviste ulovligheter vil dermed kunne sette kommunen i et erstatningsrettslig ansvar, dersom dette påfører befolkning og virksomheter ulemper og tap. Dette gjelder særlig der passiviteten medfører helseskader som kunne vært avverget.

Det vises til alminnelige erstatningsrettslige prinsipper og en omfattende rettspraksis om slikt ansvar.

At kommunen har bekreftet noen av ulovlighetene skriftlig uten å iverksette håndhevingstiltak, utgjør i seg selv et brudd på pbl. § 32-1, og kan få rettslige konsekvenser for kommunen.

Det vises også til at Fornebulandet Vel politianmeldte Vimas 16. oktober 2025 for brudd på forurensningsloven §§ 7, 11 og 78, plan- og bygningsloven §§ 32-1 og 32-8, samt straffeloven §§ 240, 372, 15 og 79c. Anmeldelsen dokumenterer systematisk mottak av masser fra ikke-godkjente prosjekter over lengre tid.

Hvis dispensasjon gis selv om kommunen er klar over disse forholdene og ikke har grepet inn, og/eller ikke har utredet dem godt nok før vedtak fattes, vil dette sette saken i et nytt og enda mer alvorlig lys.

En slik utvikling i saken vil også kunne åpne for rettslige skritt som midlertidig forføyninger og flere søksmål mot både tiltakshaver og kommunen, med bakgrunn i brudd på bestemmelser i blant annet plan- og bygningsloven, forurensningsloven og -forskriften, naturmangfoldloven, naboloven og forvaltningsloven, herunder kommunens plikt til å gripe inn mot ulovlige tiltak.

Med vennlig hilsen
Bekkestua Advokatkontor AS

Hans Bjørn Rugset
Advokat
Telefon: +47 92664470
E-post: hans.rugset@bekkestuaadvokatkontor.no

Anders Eri Bråstad
Advokatfullmektig